

## ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,

професора **Пристапи Євгена Никодимовича**

на дисертацію **Лянного Юрія Олеговича**

**«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Актуальність теми виконаної роботи, її зв'язок із планами відповідних галузей науки.** Доцільність репрезентованого дисертаційного дослідження не викликає сумніву, що детерміновано, насамперед, соціальною значущістю проблеми оптимізації професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації та нагальною потребою суспільства у компетентних, конкурентоспроможних та мобільних фахівцях. Означене продиктовано, з одного боку, загостренням демографічної кризи, високим рівнем захворюваності й інвалідизації працездатного населення, з іншого, – сучасними тенденціями трансформації й модернізації вищої освіти в умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів, що актуалізує пошук науково обґрунтованих підходів до підвищення якості й інтенсифікації професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації.

Суттєві зміни в стандарті освіти, а саме – заміна галузі знань підготовки фахівців з фізичної реабілітації з 0102 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» на галузь знань 22 «Охорона здоров'я» й відмова від освітньо-кваліфікаційного рівня Спеціаліст свідчать про своєчасність й актуальність дисертаційного дослідження. Безперечно, що на сьогодні пріоритетним і перспективним напрямом наукових досліджень у контексті підготовки фахівців з фізичної реабілітації в умовах магістратури є орієнтація на оновлення і вдосконалення системи їх професійної підготовки. Натомість відсутність у вітчизняній педагогічній науці досліджень,

присвячених проблемі підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, а також переконливе обґрунтування автором доцільності обраного напрямку дослідження дозволяють об'єктивно констатувати важливість та актуальність теми дисертаційного дослідження.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка з наукового напрямку «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації та корекційної педагогіки» (державний реєстраційний № 0115U005933).

**Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.** Серед найбільш суттєвих здобутків дисертаційного дослідження і наукових досягнень автора вважаємо за доцільне відзначити достатньо вичерпне обґрунтування концепції дослідження, яка відображає методологічне підґрунтя системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, сучасні тенденції розвитку вітчизняної вищої освіти та базується на позитивному зарубіжному досвіді підготовки магістрів з фізичної терапії.

Заслугує наукової уваги репрезентована в дисертації розроблена й обґрунтована модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, яка охоплює логічно взаємообумовлені і взаємозалежні цільовий, теоретико-методологічний, технологічний і критеріально-результативний блоки та педагогічні умови, що забезпечують їх ефективну реалізацію.

Цінним здобутком з науково-педагогічної точки зору є ґрунтовне і вмотивоване розкриття організаційно-методичних особливостей впровадження педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної

теоретичному й емпіричному рівнях реалізувати поставлені мету і завдання дослідження.

Переконливе обґрунтування теоретичних положень дослідження засвідчує значна джерельна база, що налічує 525 використаних літературних джерел, включаючи достатнє опрацювання іноземних джерел.

Резюмуючи вищезазначене, можна зазначити, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими.

**Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.** Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечується ґрунтовним і всебічним теоретичним аналізом порушеної проблеми, методологічною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; масштабністю вихідного матеріалу на емпіричному рівні наукового дослідження; коректністю визначених критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; адекватністю та достатністю використаних методів дослідження, у тому числі статистичної обробки матеріалу дослідження; а також широкою апробацією результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 97 наукових і навчально-методичних працях та обговорено на 51 науково-практичній конференції (міжнародних, всеукраїнських, регіональних), а також оприлюднено автором шляхом доповідей на засіданнях Секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується позитивними результатами компаративного аналізу вихідних науково-теоретичних положень дослідження та даних, отриманих у процесі проведення педагогічного

діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів), які було виявлено на підставі результатів анкетування магістрантів і викладачів з десяти вищих навчальних закладів України, а також співробітників різних спеціалізованих закладів.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Ознайомлення з текстом дисертації Лянного Ю. О. дозволяє стверджувати, що обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено на належному рівні адекватною методологічною базою, всебічним аналізом проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, аргументованим формулюванням наукових позицій дослідження, ґрунтовними результатами експериментальної перевірки наукових положень.

Вибір напрямку дослідження є достатньо обґрунтованим, визначені мета і завдання дослідження повністю підпорядковані логічно структурованому змісту дисертації. Проміжні і загальні висновки вичерпно відображають основні результати дослідження відповідно до сформульованих мети і завдань.

Ґрунтовність основних наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується використанням комплексу адекватних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження (теоретичних: аналіз, контент-аналіз, історико-логічний аналіз, хронологічний аналіз, систематизація, класифікація, абстрагування, моделювання, конкретизація та синтез, узагальнення; емпіричних: анкетування, тестування, педагогічний експеримент, ретроспективний аналіз власного досвіду роботи у вищому навчальному закладі; статистичних: *t*-критерій Стьюдента та факторний аналіз, графічна презентація кількісного та якісного аналізу емпіричних даних результатів педагогічного експерименту), які дозволили автору на

експерименту; об'єктивним аналізом та інтерпретацією результатів наукової роботи.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що вперше розроблено, науково обґрунтовано, експериментально перевірено та впроваджено систему професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, яка базується на компетентнісному, аксіологічному, суб'єктно-діяльнісному, парадигмальному, акмеологічному, синергетичному, системному та культурологічному методологічних підходах і зарубіжному та вітчизняному досвіді професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти; розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Суттєвим науковим доробком Лянного Ю. О. є вдосконалення і збагачення понятійно-термінологічної бази в контексті професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації шляхом уточнення змісту понять «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах», «готовність майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг», «формування професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах», «професійна культура магістрів з фізичної реабілітації» та «цінності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації». Автором обґрунтовано і виокремлено структурні компоненти готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності. На увагу заслуговує аналіз

дослідником змісту професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах США, Канади, Австрії, Нідерландів, Австралії, Латвії, Литви та Естонії, що дозволило врахувати позитивні тенденції зарубіжного досвіду під час оновлення науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації.

Вищевикладене дозволяє відзначити наукову об'єктивність і компетентність Ляного Ю. О. та дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є обґрунтованими та достовірними.

**Значення для науки і практики отриманих автором результатів.** Дисертаційна робота Ляного Ю. О. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а результати дослідження у сукупності вирішують актуальне наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації та має істотне значення для практики діяльності вищих навчальних закладів, які здійснюють професійну підготовку магістрантів з фізичної реабілітації.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у навчальний процес Дніпропетровського державного інституту фізичної культури, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Запорізького національного університету, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного університету фізичного виховання і спорту України, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

**Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.** Не викликає сумніву практична значущість результатів і висновків дисертації, оскільки результати дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, майбутніх фахівців з фізичної

терапії та майбутніх ерготерапевтів, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців відповідного профілю та науковій і практичній діяльності фахівців з фізичної реабілітації.

Вагомим внеском Ляного Ю. О. є те, що матеріали дослідження можуть бути використані в якості основи науково-методичного забезпечення та організації навчального процесу майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, зокрема, розроблені дисертантом навчальні посібники: «Основи фізичної реабілітації» та «Реабілітація і спорт інвалідів», які рекомендовані Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів, «Санаторно-курортна реабілітація»; «Програма домашньої реабілітації для дітей дошкільного віку з рецидивуючим бронхітом»; курс лекцій «Вступ до спеціальності» і «Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія» для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»; посібник «Проблемні питання реабілітації деформації стоп та шляхи їх вирішення»; навчально-методичні посібники: «Діагностика рівня здоров'я, психосоматичного стану та якості життя у студентської молоді», «Якість життя»; методичні рекомендації «Курсові, дипломні, магістерські: що про них потрібно знати?»; відповідні програми: «Програма державного екзамену з фізичної реабілітації», «Програма навчального курсу «Педагогіка» для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини», «Програма підготовки дипломної роботи ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «Програма підготовки дипломної роботи ОКР «магістр»; навчально-методичні комплекси на паперових та електронних носіях з дисциплін: «Вступ до спеціальності з історією реабілітації», «Основи фізичної реабілітації», «Санаторно-курортна реабілітація», «Лікувальна гімнастика»; монографія «Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект», а також комп'ютерна програма «ЛСС: Педагогічна діагностика сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг».

**Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому.** Зміст дисертації Ляного Ю. О. є логічно і вмотивовано структурований, складається зі вступу, 6 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, 17 додатків. У вступі обґрунтовано актуальність обраного напрямку дослідження; науково коректно визначено мету, об'єкт, предмет та сформульовано завдання дослідження, які належним чином підпорядковані темі наукового пошуку; чітко окреслено концептуальні засади дисертаційного дослідження; окреслено сукупність дослідницьких методів, адекватних сформульованим меті і завданням роботи.

Зміст розділів дисертації вичерпно відображає основні наукові результати дослідження; проміжні і загальні висновки свідчать про повноту вирішення актуальної наукової проблеми, порушеної в роботі.

Рецензована дисертаційна робота Ляного Ю. О. за своїм змістом, обсягом і формою є завершеним самостійним та оригінальним дослідженням, виконаним на високому науково-методологічному рівні.

**Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.** У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаємо за доцільне відзначити окремі дискусійні положення та висловити деякі побажання і зауваження до змісту дисертації.

1. Є зауваження щодо першого розділу дисертації. Так, підрозділ 1.2 дисертації дещо переобтяжений цитуванням статей Закону України «Про вищу освіту» та теоретичним аналізом в аспекті з'ясування сутності таких понять, як «готовність», «компетентність» та «компетенція».

2. У підрозділі 1.3 дисертації на с. 125 зазначено праці зарубіжних науковців, в яких висвітлено окремі аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної терапії. Доцільно було б лаконічно окреслити, які власне наукові положення представлено в зазначених наукових працях, що інформативно б збагатило зміст цього підрозділу.

3. У підрозділі 2.2 дисертації «Ретроспективний аналіз розвитку фізичної реабілітації як науки та галузі підготовки кадрів» репрезентуються



окремі важливі в контексті дослідження датовані історичні події, на які відсутні посилання (с. 173, с. 175, с. 177 та ін.).

4. У часткових гіпотезах дослідження зазначено, що «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах буде якісною та успішною, якщо враховувати історичні аспекти становлення і розвитку фізичної реабілітації як науки і галузі підготовки кадрів...» (с. 152). На жаль, у подальшому в тексті дисертації, зокрема у висновках до підрозділу, в якому розглядається ретроспективний аналіз розвитку фізичної реабілітації, як науки та галузі підготовки кадрів, не конкретизовано, які саме історичні аспекти доцільно враховувати і яким чином це забезпечить або сприятиме ефективності професійної підготовки магістрантів з фізичної реабілітації.

5. Автору, аналізуючи та визначаючи сучасні тенденції підготовки фізичних терапевтів у вищих навчальних закладах різних країн світу, доцільно було б у висновках до третього розділу не лише аналітично, а й критично резюмувати, які з відзначених тенденцій підготовки магістрантів з фізичної терапії є перспективними щодо підготовки магістрантів з фізичної реабілітації у вітчизняних вищих навчальних закладах, які вимагають перегляду, адаптації та модифікації тощо, або обґрунтувати їх недоцільність щодо впровадження у вітчизняну вищу освіту.

6. Висновки до четвертого розділу дисертації «Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах» є занадто лаконічними. Автору бажано було б детальніше висвітлити наукові положення з кожного підрозділу дисертації.

Висловлені зауваження не є принциповими, оскільки носять рекомендаційний характер, і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Ляного Юрія Олеговича та не ставлять під сумнів її наукову новизну, теоретичну і практичну значущість.

**Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.** Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в

97 наукових і навчально-методичних працях, серед яких: 1 монографія, 15 навчально-методичних розробок, з них 7 навчальних посібників; 32 статті у наукових фахових виданнях України, з них 9 статей у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні; 48 статей у збірниках матеріалів конференцій та інших видань.

**Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.**  
Структура і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення і висновки, репрезентовані в авторефераті, повністю і належним чином відображені в рукописі дисертації.

**Загальні висновки.** Дисертація «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії і методики професійної освіти і за актуальністю, змістом, обсягом, науковою новизною, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю, практичним значенням, якістю оформлення та повнотою викладу відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 з № 567, а її автор Лянной Юрій Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:  
доктор педагогічних наук, професор,  
ректор Львівського державного  
університету фізичної культури



Приступа Є. Н.